

*Liedon Naamiesseuran vaiheita
1901 - 2001*

Toivo Haapakoski

LIEDON MAAMIESSEURAN VAIHEITA

1901 - 2001.

Vuoden 1898 alkupuolella on Liedon maanviljelijöillä ollut tapaamisia, joissa on neuvoteltu maamiesseuran perustamisesta. Asiamiehenä on ollut Loukinaisten Setälän nuori isäntä, agronomi Kaarle Setälä. Mikään yksittäinen ilmiö Liedon isäntien harkinta maamiesseuran saamiseksi ei ollut. Suomen poliittinen tilanne oli huolestuttavasti huonontunut, sillä keisari ja suuriruhtinas Nikolai II oli 3. 2. 1899 antanut julistuskirjan, jonka nimeksi tuli Helmikuun Manifesti. Tämä yksinvaltiaan julistus tuli täytenä yllätyksenä Suomen senaatille, sillä se oli valmisteltu salaisessa valiokunnassa ja liittyi voimakkaasti alkaneeseen venäläistämiskauteen. Nikolai II oli hallitsijavakuutuksessaan luvannut Suomen suuriruhtinaana pitää voimassa Suomen perustuslain ja omat lainsäädäntöelimet. Manifestillaan, ehkä painostettuna, hän rikkoi lupauksensa, kun määräsi yleisvaltakunnallisen eli venäläisen lainsäädäntöjärjestyksen otettavaksi käyttöön myös Suomessa, suuriruhtinaana hallitsemassaan autonomisessa maassa.

Helmikuun Manifesti oli jyrkässä ristiriidassa Suomen oikeuksien kanssa ja merkitsi vaarallista laittomuuksien ja sorron alkua maallemme. Nopeasti ryhdyttiin valmistelemaan kansalaisadressia keisarille vietäväksi. Nimikeräys suoritettiin valmiiksi 13. 3. 1899 eli keisari Aleksanteri II:sen kuolipäiväksi. Adressi sisältää 522931 suomalaisen allekirjoitukset. Jokaisessa kunnassa kuntakokous valitsi edustajan luovuttamaan adressin Nikolaille. Liedon esustajaksi valittiin Juho Alinikula. Viidensadan miehen lähetystö matkusti 20. 3. 1899 Pietariin, mutta Nikolai ei ottanut lähetystä vastaan, hän vain palatsin parvekkeelta sanoi: Menkää koteihinne, en ole vihainen teille.

Tilanne muodostui yhä huolestuttavammaksi. Poliittiset kokoontumiset olivat kenraalikuvernööri N. Bobrikovin estämiä. Täytyi löytää organisaatio, joka kokoaisi maaseudunkin miehet yhteen ei poliittisin tunnuksin, vaan taloudellisen valistuksen ja neuvonnan tiimoilta liittäen näihin yleissivistäviä elementtejä.

Keväällä 1899 professori Hannes Gebhard piti ylioppilaille useita osuustoimintaa perusteellisesti selvittäviä luentoja. Hän näki aatteen edistämisen maamme maanviljelijöiden ja koko maaseudun kannalta onnistuvan, jos kussakin kunnassa olisi yhdistys, jonka tehtävänä olisi taloudellinen ja ammatillinen valistustyö sekä osuustoiminnan ulottaminen koko valtakuntaan kehittyneenä taloudellisen yhteisryttämisen muotona. Hannes Gebhardin esitykset painettiin ja levitettiin joko ylioppilaiden vieminä tai muilla tavoin koko valtakuntaan. Gebhardin kehoitus oli maamiesseurojen perustaminen jokaiseen kuntaan. Alkoi suorastaan räjähdysmäinen innostus seurojen aikaansaamiseksi. Tähän liittyi läheisesti myös Liedon isäntien kokoontuminen.

SEURAN PERUSTAMINEN

Suomen Talousseuran kanssa käytyjen neuvottelujen pohjalta saatiin sääntöehdotukset. Talousseuralta tuli myös esitys seuran alueesta. Siihen olisivat tulleet kuulumaan Lieto, Prunkkala, Paattinen, Vahto ja Hämeentien varteen liittyvä osa Kaarinaa. Näillä alueilla ryhdyttiin valmistelevaan työhön ja jo elokuun 4:ntenä päivänä 1899 kokoonnuttiin kokoukseen Pahkamäen koululle. Tässä kokouksessa Lieto, Prunkkala ja Paattinen yhtyivät ehdotukseen yhteisestä maamiesseurasta, mutta Vahto jäi pois. Myöhemmin uuden seuran piiriin liittyivät Maaria ja Hämeentien puolinen osa Kaarinaa. Kokouksessa hyväksyttiin seuran nimeksi Auran Maamiesseura. Sääntö- ja nimiehdotus toimitettiin Talousseuralle tarkastettaviksi.

Sääntöjä jouduttiin monesti tarkistamaan ja lähettämään uudelleen Turkuun. Sortokauden rajoittavat määräykset aiheuttivat supistuksia ja tekstitarkistuksia sääntöihin ennenkuin ne kuvernöörin viraston puolelta hyväksyttiin ja saatiin vahvistettuina syksyllä 1901 Lietoon. Lokakuun 27:ntenä päivänä 1901 kokoonnuttiin Pahkamäen koululla, säännöt tutkittiin vielä kerran ja niiden edellyttämät paikallisosastojen perustamiset toteutettiin. Varsinainen syyskokous pidettiin Mäkkylän Tuomolassa marraskuun 27:ntenä päivänä 1901. Maamiesseuran esimieheksi valittiin agronomi Kaarle Setälä, joka koko valmisteluajan oli hoitanut tarmokkaasti asioita ja pitänyt yhteydet nimismies J. H. Wirtasen kanssa Talousseuraan ja kuvernöörin virastoon. Jäseniksi johtokuntaan valittiin maanviljelijät Juho Tuomola, Juho Alinikula, Otto Pakula, V. Bokling-Tyni ja nimismies J.H. Wirtanen, kaikki Liedosta.

Seuran ensimmäisissä hyväksytyissä säännöissä määriteltiin sen tehtävät. Näistä tärkeimmät olivat:

1. Työskennellä maataloudellisen sivistyksen levittämiseksi niin hyvin esitelmien, keskustelukokousten ja kirjallisuuden kuin myöskin, mikäli seuran voimat riittävät, erityisten oppikurssien kautta,
2. Herättää harrastusta ja edistää käytännöllistä oppia maatalouden eri haarojen alalla panemalla toimeen näyttelyjä, kilpailuja ja viljelys- ynnä työkalujen kokeita, hankkimalla jäsenilleen neuvoja ja kiertäviä opettajia sekä perustamalla maatalouskirjastoja,
3. Pyrkä vahvistamaan, kehoittamaan ja edistämään kaikenlaisten osuustoiminnalle perustuvien taloudellisten yritysten kuten osto- ja myyntiosuuskuntien, osuuslainarahastojen, vakuutus- ja apukassojen aikaansaamista,
4. Toimia paikkakunnan tarpeitten ja toiveiden ilmituojana.

Kun maamiesseuran alueesta tuli varsin laaja, päätettiin perustaa alaosastoja kuhun-

kin pitäjään ja kappeliin. Tarkoitus oli saada näitä viisi toimimaan.

MAAMIESSEURAN ALKUVUOSIEN TOIMINTA

Seuran esimieheksi valittu Kaarle Setälä oli innostunut maatalouden kehittamisestä ja uskoi lujasti neuvontatyön mahdollisuuksiin viljelijöiden tietojen ja taitojen kehittämistyössä nopeallakin tempolla. Kaarle Setälän ansiosta seuran toiminta muodostui heti alusta lähtien monipuoliseksi, rikkaaksi ja useita uusia ideoita eteenpäin vieväksi. Senaikaiset pöytäkirjat ovat kirjoitetut hänen hienolla, selkeällä käsialallaan ja muotoillut kauniilla, sujuvalla kielellä sellaisinaan maamiesseuran alkuvaiheitten historiaksi. Kaarle Setälä kirjoitti puheensa pikakirjoituksella. Nämä puheet ovat seuran arkistossa ja olisivat mielenkiintoisia tutustumiskohteita, mikäli ne saataisiin tulkituiksi meille tavallisella kirjoituksella.

Vuosittain anottiin apurahoja Keisarilliselta Suomen Talousseuralta erityisesti palkitsemista varten. Jo keväällä 1902 oli parhaiten hoidettujen karjojen palkittamisen tilaisuus Mäkkylän Tuomolassa. Todettiin kyllä, ettei ensimmäisiä palkintoja ollut kukaan saavuttanut, koska karjanhoidon taso vielä yleisesti oli vaatimaton. Palkintoja jaettiin yhteensä 31 kappaletta. Parhaimmat karjat olivat Kristian Ketolan ja Juho Alinikulan. Isännät saivat diplomeit. Kannustuspalkkioina annettiin rahapalkintoja 5 - 10 markan suuruisina.

Kilpailuja, näyttelyitä ja palkitsemisia olikin joka vuosi, niin viljan, juurikasvien kuin karjankin kohdalla. Syksyllä 1902 mainitaan huonosta ilmasta huolimatta tuodun näyttelyyn 67 eläintä, näytteet 30:stä viljaerästä ja 20:stä juurikasviljelmästä. Kun tiedämme, että vuosi 1902 oli sääsuhteiltaan erittäin vaikea ja sato laadultaan heikkoa, on sitäkin kunnioitettavampaa näyttelyn mittavuus.

Varsinaisten kokousten lisäksi maamiesseuralla oli keskustelukokouksia. Näissä kuten varsinaisissakin kokouksissa oli aina esitelmää ja alustuksia. Usein nämä piti Kaarle Setälä itse, mutta varsin useasti myös Talousseuran tai Pellervon konsulentti. Viljelyn ja karjanhoidon neuvonnan lisäksi pohdittiin yhteisyritysten hyödyttävyyttä ja niiden perustamisen mahdollisuuksia. Ensimmäisenä toteutui karjansiitosyhdistys Ruskas, joka alkuvuosina teki perustavaa työtä karjanhoidon- ja jalostuksen alalla. Osuusmeijerinkin perustamista suunniteltiin, mutta mielipiteet jakautuivat kielteiseenkin suuntaan. Perustamatta osuusmeijeri jäikin maamiesseuran toimesta.

Vuoden 1902 sadon heikko laatu aiheutti vaikean kylvösiemenen pulan. Monissa taloissa ei ollut mitään itävää, kylvöön kelpaavaa siementä. Maamiesseura ryhtyi yhteisostona hankkimaan kylvösiementä. Tämä oli huomattava apu usealle tilalle. Valitettavasti kuitenkin joidenkin tilojen suoritusten viivästymiset aiheuttivat murheita

useiksi vuosiksi eteenpäin.

Keväällä 1902 oli Pellervo-seuran neuvoja, opettaja Juho Torvelainen puhumassa osuustoiminnasta Maamiesseuran kokouksessa Mäkkylän Tuomolassa. Hän kiinnitti huomiota erityisesti tilojen rahan käyttöön ja varojen saantiin rakentamiseen ja peltojen kunnon parantamiseen. Tämä käynti ja aloite johtivatkin syksyllä 1902 Liedon Osuuskassan perustamiseen. Liedon Osuuskassa olikin ensimmäinen rekisteröity osuuskassa. Juho Torvelainen tuli tähän tilaisuuteen Toijalasta päin ja pysähtyi ensin Loimaalle, missä perustettiin Niinijoen Osuuskassa. Loimaalta hän tuli Liedon asemalle. On tunnustettava, että perustamispäivän perusteella Niinijoen Osuuspankki on Liedon Osuuspankkia muutaman päivän vanhempi.

Toimintaa pyrittiin ohjaamaan niin laajalle kuin mahdollista. Merkittävää on, ettei työ rajoittunut itsenäisten tilojen isäntiin, vaan vuokraviljelijät ja torpparit otettiin mukaan niin neuvonnan kuin palkitsemisenkin piiriin. Oli erityinen sarja pienviljelysten palkitsemisessa. Kesannon hoitokilpailussa oli useasti torppari ensimmäisenä. Vuoden 1906 maatalousnäyttelyyn Kuopioon lähetettiin Liedon edustajana seuran apurahalla torppari Kalle Arosuo työnjohtaja Kustaa Mikkola toverinaan.

Suomen Talousseura oli vuoteen 1905 koko Varsinais-Suomen maatalouden keskusseura. Se on perustettu vuonna 1797 ja oli silloin nimeltään Kuninkaallinen Suomen Huonen Hallituxen Seura (Kongliga Finska Hushållningssällskapet). Kun Suomesta vuonna 1808 alkaneen sodan jälkeen tuli Venäjän keisarin Suuriruhtinaan maa, tuli nimeksi Keisarillinen Suomen Talousseura, jonka toimialueena oli koko Suomi. Vuosien myötä perustettiin maakuntiin uudet, omat talous- tai maanviljelysseurat. Kun Talousseuran toimintojen kielenä oli alunperin ruotsinkieli, jäi suomen kieli aika lailla lapsipuolen asemaan. Vaikka Talousseura pyrkiin palvelemaan suomeksi, oli kielikysymys kieltämättä kaihtamassa pitkät ajat. Talousseuraa pidettiin myös herrasväen, aatelisten ja oppineiden seurana. Tavalliselle suomenkieliselle talonpojalle kynnys muodostui varmaankin usein vaikeaksi ylittää. Vuonna 1905 perustettiin Lounais-Suomen Maanviljelysseura hoitamaan suomenkielisen Varsinais-Suomen keskusseurana maatalousneuvontaa ja Talousseuralle jäivät ruotsinkieliset viljelijät, eli pääosin Turunmaan saaristokunnat. Kaarle Setälän menestyksekkäs toiminta nuorena Auran maamiesseurassa oli tullut tunnetuksi laajaltikin. Hän haki uuden maanviljelysseuran toiminnanjohtajaksi eli sihteeriksi ja tuli valtuksi toimeen. Samalla hänen tuli luopua maamiesseuran esimiehen tehtävästä.

Talousseurassa lienee ollut ajatuksena, että Auran maamiesseura olisi toiminut laajan alueensa pitäjämaamiesseurojen keskusseurana. Kun Lounais-Suomen Maanviljelysseura oli perustettu, päätettiin Auran maamiesseura purkaa ja perustaa kuhunkin pitäjään ja kappeliin oma seuransa vanhojen paikallisosastojen työtä jatkamaan.

AURAN MAAMIESSEURASTA LIEDON MAAMIESSEURAKSI

Liedossa näyttää oman pitäjähdistyksen toiminta lähteneen sujuvasti käyntiin, sillä jo marraskuussa olleen kokouksen pöytäkirja käsittelee tulevan vuoden suunnitelmia neuvonnan tiimoilta järjestäytymisasioitten lomassa. Hyvä alkuunlähtö oli luonnollistakin, olivathan jo kaikki Auran Maamiesseuran luottamusmiehet olleet Liedosta. Auran Maamiesseuran nimi jäi pois käytöstä, kunnes Prunkkalan Maamiesseura aikanaan Auran kunnan itsenäistymisen ja Liedosta eroamisen jälkeen otti nimekseen Auran Maamiesseura.

Vuoden 1906 alusta tuli seuran esimieheksi Nautelan kartanon omistaja John Lagerström. Hän toimi tässä tehtävässä vuoteen 1912. Kirjuriksi valittiin tilallisen poika Evert Vanhalinna. Toiminta jatkui jälleen vilkkaana. Aina vuoteen 1915 saakka pidettiin joka vuosi kesannonhoidon ja juurikasvien viljelyn kilpailuja. Turkuun oli perustettu ja rakennettu juurikassokeritehdas Alfa liikemiesten toimesta. Lietolaisisäntiäkin saatiin aloittamaan sokerijuurikkaan viljely. Noston jälkeen juurikkaat tuli pestä ja säkitettyinä viedä Raunistulaan Alfa tehtaalte. Kävi kuitenkin pian niin, että juurikkaat kyllä kelpasivat, mutta tilitykset jäivät tulematta. Yhtiö teki konkurssin ja tehdas oli myöhemmin Barker-Littoisten kutomona. Muiden juurikkaiden ja niiden siementen viljelyn kilpailuja jatkettiin kuin myös puutarhanhoidon kilpailuja. Uutena tulivat metsänhoidon neuvontatoimet, sillä seura sai varoja neuvojan palkkaukseen. Usean vuoden ajan Evert Vanhalinna toimi metsänhoidon neuvojana, kunnes Maanviljelysseura luovutti metsäpuolen neuvonnan pois. Juurikkaiden viljelyn käytännön toimenpiteenä neuvontaan Maamiesseura hankki naurisharoja sijoittaakseen ne pitäjän eri kulmakunnille. Aivan kivuttomasti ei tässä kuitenkaan onnistuttu, sillä harojen vastaanotto oli vaisua.

Liedolla oli Lounais-Suomen Maanviljelysseuran alkuaikoina oikeus valita yksi edustaja johtokuntaan. Vuosina 1913-1914 on Lietoa edustanut Nautelan isäntä John Lagerström. Hän oli myös perustamassa Lounais-Suomen Osuusteurastamoa, jonka johtokunnassa hän toimi muutaman vuoden varamiehenään Juho Alinikula.

Vuoden 1913 alussa valittiin seuran puheenjohtajaksi Tootulan Knaapin isäntä Kaarlo Knaapi varamiehenään Juho Veijula Mäkkylästä. Kaarlo Knaapin toimiaika muodostuikin pitkäksi, sillä hän oli puheenjohtajana aina vuoteen 1932 saakka. Sihteeriksi valittiin maanviljelijä Kaarlo Isotalo.

Seuran toiminta jatkui edelleen vilkkaana. Jo perinteeksi muodostuneita kilpailuja järjestettiin. Vuoden 1914 kyntökilpailut olivat menestys, sillä kilpailijoita oli 25. He olivat sangen tasaväkisiä; ensimmäisen sijan sai K. Jonkari, toisen J. Jokinen-Rihko, Kaarlo Isotalon ja Juho Veijulan tullessa seuraaviksi. Kesannon- ja lannanhoidon kilpailuissa oli vaihdellen 38 - 52 osanottajaa.

Maailmansodan aiheuttamat vaikeudet rupesivat v:ien 1915 - 16 aikana muuttamaan seurankin toimintaa. Karjan pakko-otot venäläisen sotaväen tarpeisiin vaativat seuraa nimeämään piirimiehiä karjan inventoimista varten. Heidän tuli laatia lehmäluetteloita, jotka tuli toimittaa nimismiehelle. Yhteistyössä Lounais-Suomen Osuusteurastamon kanssa saatiin pakko-otto uhka kuitenkin pois ja vapaaehtoisin toimin hoidettiin lihahuoltoa sotaväen tarpeisiin. Huolta aiheuttivat tuotteiden alhaiset säännöstelyhinnot. Johtokunta pohti elokuun kokouksessaan v. 1915 yhteisesiintymistä seudun muiden maamiesseurojen kanssa maidon rajahinnan korjaamiseksi, sillä rehujen hinnat olivat kohonneet niin paljon , että maidosta saatava hinta ei enää peittänyt kustannuksia. Kun maidon myynti Turussa tapahtui pienten kauppojen toimesta, oli kovin vaikeata hajanaisuuden vuoksi asioita hoitaa. Tultiinkin siihen tulokseen, että maanviljelijöiden tulisi perustaa oma, osuustoiminnallinen maitoliike Turkuun.

Seuran jäsenmäärää oli pyritty nostamaan kampanjalla ja onnistuttiinkin nostamaan toiselle sadalle, mutta kymmenluvun puolivälissä rupesi jäsenten määrä jälleen vähenemään. Vaikka edelleen pidettiin kilpailuja, jäivät osanottajaluvut aikaisempaa pienemmiksi. Maailmansodan jatkuessa taloudellinen tilanne tuli huolestuttavammaksi puhumattakaan poliittisesta tilanteesta. Venäläisen vallan urkkijoiden salakähmäinen toiminta, yleisen turvallisuuden vähittäinen heikkeneminen ja rähinöinnit alkoivat painaa ihmisten mieliä. On ymmärrettävää miten vaikeata oli yhdistystoimintaa täysiohjelmalsena hoitaa. Kuitenkin yhteistyön mittavaa ohjelmaa ruvettiin synnyttämään. Maamiesseuran kokouksessa 1. p:nä syyskuuta 1917 keskusteltiin maataloustuottajaliiton perustamisesta Jo toukokuussa oli Helsingissä pidettyyn yleiseen maanviljelijäin kokoukseen lähetetty valtakirjalla varustettuina maanviljelijä Kaapo Setälä, maanviljelijä Mauno Rantanen sekä insinööri Selim Mäkelä. Syyskuun kokouksessa valittiin Turussa samalla viikolla pidettävään maanviljelijäin kokoukseen J. Tuomola, O. Posti, K. Toivonen, E. Säteri ja K. Knaapi. Turun kokouksen jälkeen Liedon isännät kokoontuivat ja perustivat Liedon Maataloustuottajat-yhdistyksen, mikä toimikin alkuvuosinaan vahvasti, mutta hiljeni 20-luvulle tultaessa.

Vuoden 1918 ajalta ovat ainoat muistiinpanot tammikuun 11:nä päivästä. Kokouksessa on jaettu edellisen vuoden kilpailujen palkinnot ja sihteeriksi on valittu neuvoja Kalle Mikkola. Pöytäkirja on jäänyt keskentekeiseksi ja allekirjoittamattomaksi. Syy on ilmeinen: vapaussota alkoi parin viikon päästä ja Lieto joutui punaisten komennon alle kevättalven kuukausiksi. Toimintaa ei ollut mahdollista seurassa jatkaa.

Kestikin pitkään eli huhtikuun 22:een päivään 1919, ennenkuin seuran jäsenet kokoontuivat. Kokouksessa Kunnantuvalla olivat luottamushenkilöiden vaalit, tilit kahdelta edelliseltä vuodelta hyväksyttiin ja tulevan kesän kilpailut lannan-, kasvitarhan- ja metsänhoidosta päätettiin toteuttaa. Voimme nyt vain arvella, mitkä ovat olleet syinä, että seuran toiminta ei lähtenyt käyntiin. Kesti aina vuoteen 1924 ennenkuin seuraava kokous

on pidetty toukokuussa Kunnantuvalla. Silloin maisteri Toivo Lehtikunnas Maanvilelysseurasta on puhunut maamiesseuran merkityksestä ja toiminnasta. Koolle olleet 20 viljelijää päättivätkin toiminnan uudelleen virittämistä. Puheenjohtajaksi valittiin edelleen Kaarlo Knaapi ja johtokuntaan Otto Posti, Kalle Toivonen, Einari Tuomola, Kalle Mikkola ja J. Luoma. Varajäseniksi tulivat Nikolai Ryökäs, G. Nordling ja Kustaa Manni. Toiminnasta on pöytäkirjassa maininta puutarhakurssista, missä Jalmari Luoma opasti omenapuiden hoidossa, lannoituksessa ja leikkauksessa. Muista kursseista sekä kilpailujen toimeenpanosta päättäminen jäi johtokunnan tehtäväksi. Kokouksissa on vielä ollut keskustelua yhteisostoihin ryhtymisestä seuran alkuvuosien tapaan. Kuitenkin lienevät olleet muistissa suoritusten saannin vaikeudet ja päätös onkin selkeästi: Nämä asiat jätetään osuuskauppojen hoitoon.

Vuoden viimeisessä kokouksessa jaettiin kilpailujen palkinnot kesannon hoidosta I palkintoja 6, II palkintoja 10 ja III palkintoja 10 kpl. Juurikasvien hoidon kilpailussa on sijoittumiset määriteltä lehmälukua indeksinä pitäen, perusmäärä 5 aaria ja tämän yli aari per lehmä. I palkintoa ei saavuttanut kukaan, mutta II ja III palkintoja jaettiin 18.

Jäsenluku näyttää nousseen toiselle sadalle. Seuran toimintaan on ollut varsin hyvät näkymät, mutta vuoden 1926 aikana toiminta kuitenkin vaimeni. Viimeisessä merkinnässä on Einari Tuomolan pettyneen tuntuinen lausuma: Agronomi Einari Karvetin esitelmää laitumien hoidosta ja apulantojen käytöstä oli saapunut kuulemaan vain joitakin kuulijoita. Voidaan todeta, että varsin pian Einari Karvetin innostavia ja vahvoja puheita kuulemaan tultiin suurin joukoin.

Vaikka Liedon Maamiesseura pyrki saamaan mukaan heti alusta lähtien pienviljelijät ja torpparit, näyttää heidän tulolleen ollut vaikeasti ylitettävä kynnyks. Itsenäisten kantatilojen isäntien ja torpparien, nyt itsenäistyneiden uudistilojen isäntien suhteet eivät vielä olleet saavuttaneet toverillista, tasavertaista tilannetta.

Professori Hannes Gebhard oli vuosina 1918-1920 Suomen maatalousasiamiehenä Skandinaviassa. Siellä hän tutustui pienviljelijöiden järjestöihin ja alkoi suunnitella vastaavanlaista järjestöä perustettavaksi Suomeen. Erityisen ihastunut hän oli tanskalaiseen husmandi-liikkeen. Se oli parissa vuosikymmenessä luonut laajan, osuustoiminnalliseen yhteistyöhön perustuvan, puolueista riippumattoman ja tehokasta neuvontaa harjoittavan järjestön. Hannes Gebhard oli runsaat kaksikymmentä vuotta aikaisemmin ollut maamiesseurojen perustamisen intomielinen edistäjä osuustoiminnan aatteen levittämiseksi tehokkaasti. Vuosien kuluessa hänen vastenmielisyytensä maamiesseurajärjestöä kohtaan oli kasvanut suorastaan vihamielisyydeksi. Tanskalaisen pienviljelijäneuvonnan mallin mukaisen järjestön luominen Suomeen sopi hänelle, tunnetusti taitavalle ja järjestöasioihin hyvin perehtyneelle arvovaltaiselle miehelle. Vastustusta ja poleemisia kirjoituksia oli lehdissä, mutta Gebhard onnistui perustamaan Tampereella

22. 11. 1922 Pienviljelijäin Keskusliiton. Aatteensa ja asiansa eteenpäin viemiseksi hän kääntyi maaseudun kansakoulujen opettajien puoleen ja sai aikaan opettajille kurssin kesällä 1922. Näin pienviljelijäyhdistysten perustaminen ja taistelu neuvonnan määrärahoista lähti käyntiin. Maaperä oli otollinen. Liedossa perustettiin 1920-luvulla yhdistyksiä 3, v. 1925 Suopohjan, v. 1926 Keppolankulman ja v. 1927 Päivästön sekä vielä v. 1931 Yliskulman Pienviljelijäin yhdistykset. Aivan ensimmäinen Lietoon perustettu Pienviljelijäosasto oli kuitenkin jo vuodelta 1922. Tämä osasto toimi Pienviljelijöiden Liiton, sosiaalidemokraattista puoluetta lähellä olevan liiton osastona. Uudet yhdistykset olivat kulmakuntaisia eli muutaman kyläkunnan yhdistyksiä. Niihin oli helppo liittyä, koska jo ennestään oltiin kyläyhteisössä ja koulutiellä tultu tutuiksi lapsuudesta lähtien. Yhteensä tuli näiden uusien yhdistysten jäsenmäärä varsin suureksi, 1920-luvulla lähes 300:ksi ja 1930-luvun puolivälissä yli 400:n. Jäsenistöön liittyivät myös emännät ja nuorisoakin, kun Maamiesseurassa naisten osuus oli jäänyt vähäiseksi, Maamiesseura oli leimallisesti isäntien yhdistys. Osa maamiesseuralaisista liittyi myös pienviljelijäyhdistysten jäseniksi. Kuten pian voidaan havaita, mitään ristiriitoja tai nurjamielisyyttä ei lietolaisten suhtautumisessa voida havaita puolin eikä toisin.

SEURA UUTEEN ALKUUN TALOUDELLISEN LAMAKAUDEN JÄLKEEN.

Kuuden vuoden hiljaiselon jälkeen kokoonnuttiin Suojeluskunnan talossa virittämään seuraa uudelleen toimimaan. Kehoittajina olivat kokoukseen saapuneet Maanviljelysseurasta maist. Sointu S. Siiri ja maist. Paavo Kajanoja sekä neuvoja Heikkilä. Puheenjohtajana toimi Kaarlo Knaapi ja sihteerinä Toivo Lahtinen. Seuran uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Elis Säteri ja sihteeriksi edelleen Toivo Lahtinen sekä jäseniksi Antti Mäki, Mauno Vanhalinna, Einari Heimo ja Kaarlo Knaapi. Varajäseniksi tulivat Juho Veijula, Väinö Rauvola ja Matti Herranen. Jäsenmaksujen kohdalla otettiin suuruuden määrittäjäksi tilojen peltosalat siten, että alle 5:n ha:n tilojen ja maata omistamattomien jäsenmaksuksi tuli 5:-mk, 5 - 25 ha:n tilallisten 10 mk ja yli 25 ha omistavien 15 mk. Oltiin myös valmiita järjestämään tulevan kesän ajaksi kilpailuja. Niiksi valittiin perunan viljely, tuorerehun viljely ja valmistus sekä kesannon hoito. Syksyksi suunniteltiin näyttelyä ja sen yhteyteen työmestaruuskilpailuja, esim. kyntö- ja ojankaivuukilpailut.

Karjanjalostus ja tuotannon tarkkailu olivat olleet seuran ohjelmassa jo alkuvuosista lähtien, tosin jalostusyhdistys Ruskas oli sammunut, mutta v. 1914 perustettu Liedon tarkastusyhdistys oli saanut rinnalleen v. 1923 Liedon läntisen, v. 1930 Kirkonseudun ja vielä v. 1938 yhdistyksen pitäjän pohjoisosien tiloja varten sekä v. 1939 Yliskulman yhdistyksen. Näiden yhdistysten assistentit tekivät tärkeitä töitä tuotannon tarkkailussa, ruokinnan suunnittelussa ja jalostusyhdistysten apuna jalostuseläinten

valinnassa. Tarkastusyhdistyksissä oli esim. v. 1939 126 tilaa.

Nuorten omatoimiseen viljelyn ja kotieläinten hoidon oppimiseen, taitojen hankkimiseen ja heidän harrastuksiensa ohjaamiseen hyvään toimintaan pohdittiin seuran piirissä. Tämä johti aloitteeseen maatalouskerhotoiminnan alkamisesta Liedossa. Osoittaa myös asiallista ja hyvää suhtautumista pienviljelijäyhdistyksiin, sillä Liedon Maatalouskerho perustettiin yhteistyöllä. Kerholaisia oli 1930 luvulla keskimäärin 120 poikaa ja tyttöä, mutta lisääntyi kerholaisten määrä seuraavalla kymmenluvulla kaksinkertaiseksi.

Yhteistyön toinen iso sektori oli yhteisen neuvojan palkkaaminen Liedon viljelijöitä varten. Tätä asiaa valmisteltiin yhdessä 22. 1. 1933 Kunnantuvalla. Osallistujat olivat: Maamiesseurasta Elis Säteri, Kaarlo Knaapi, Jalmari Luoma, Antti Mäki ja Toivo Lahtinen, Yliskulman Pienviljelijäyhdistyksestä Oskari Saari ja O. Toivonen, Keppolankulman yhdistyksestä Toivo Pilpola, Suopohjan yhdistyksestä Yrjö Koivisto ja Kaurinkosken yhdistyksestä Olavi Alikirri, seuraavaan kokoukseen tuli myös Päivästön yhdistyksestä A. Nurminen. Yhteiset kokoontumiset johtivat neuvontapiirin perustamiseen. Neuvojan työhön yhdistettiin kerhoneuvojan tehtävät ja nimeksi tuli Maatalouskerhoyhtymä. Osallistumisen jäsenmaksuksi tuli 500:- mk. Kunnalta päätettiin pyytää 3000:- mk:n avustusta. Ensimmäisenä näin toteutetussa yhteistyössä oli neuvojana Paavo Lammi ja v. 1934 Mauno Jussila, Hyvinkään Opistosta vastavalmistunut maatalousteknikko. He siis hoitivat sekä maatalousneuvojan että maatalouskerhoneuvojan tehtävät kuten seuraajiansakin Matti Liinamaa Ylihärmästä ja v:sta 1937 maatalousteknikko Eero Saari.

Vuonna 1936 otti puheenjohtajan tehtävät hoitaakseen Matti Herranen, hän olikin seuran puheenjohtajana vuoteen 1949. Sihteeriksi valittiin Unto Ryökäs. Hän oli seuran sihteerinä v:een 1949 ja johtokunnan jäsenenä sekä varapuheenjohtajana kuolemaansa asti, v:een 1967, eli seuran tehtävissä yhteensä 30 vuotta. Johtokunnan jäseninä olivat Kaarlo Knaapi, Elis Säteri, Antti Mäki, Pentti Setälä, Konrad Taatila, Lauri Alipirjelä ja Valfrid Helin.

Perinteisten kilpailujen ja neuvontakohteiden rinnalle tulivat ohjelmaan retkeilyt esim. Laviassa pidettyyn näyttelyyn ja kaksipäiväinen retki Hämeeseen kohteina mm. Siipikarjanhoitokoulu ja Lepaan puutarhaopisto. Sadontarkkailu, salaojituskurssit, hevosten hoitokurssi Säterissä, kasvinsuojelukurssi sekä siementen peittauskurssi ovat esimerkkeinä laajenneesta neuvontaohjelmasta. Maapäivä-nimen saanut kokopäiväinen neuvontatilaisuus ja siihen liitetty iltajuhla, ilmat tanssiaisineen, olivat jokavuotisia ja yleisömäärältään varsin hyviä. Tilaisuuksia pidettiin Liedon Osuusmeijerin salissa Vilkkimäessä ja Suojeluskunnan talossa. Maamiesseura ei yleensä hankkinut välineistöä esim. koneita yhteiskäyttöön, mutta tuorerehun, AIV:n säiliöiden rakentamiseen tarvittavat muotit Seura teetti ja niitä lainattiin 50 mk:n maksusta. Myös alan lehtien tilauksia, Pellervon, Maa-lehden (myöh. Käytännön Maamies) ja Maaseudun Tulevaisuuden,

kerättiin.

Vuonna 1939 on pöytäkirjoissa mainintoja 40-vuotisen toiminnan juhlasta, mutta sodan syttyminen 30. 11 1939 vei miehet Isänmaan suureen puolustustaisteluun ja seuran toiminta katkesi. Väli rauhan aikana pyrittiin toimintaa elvyttämään, mutta uusi sota keskeytti sen jälleen. Seuran neuvoja Eero Saari joutui ottamaan vastaan aivan uusia tehtäviä , kuten työvoimapäällikön toimen.

Kun sodan raskas aika oli koettu ja miehet palanneet kotiin, oli kuin henkinen tarve olisi ollut kiirehtimässä pyrkimään rauhan ajalta periytyviin toimintoihin. Menetysten, murheiden ja myös vallitsevan epävarmuuden ajan paineet koettiin edelleen henkisesti raskaina, ehkä juuri siksi etsiydyttiin myös seuratoiminnan elvyttämiseen. Maamiesseura kokikin ennenkokemattoman vilkkaan ja tarmokkaan toiminnan alkamisen. Esitelmätilaisuuksia, kursseja ja retkeilyjä toteutettiin. Seuran 45-vuotisjuhlat 27. 10. 1946 vietettiin kokopäiväisinä. Oli juhlapäivälliset, joiden valmistamisessa olikin valtavasti työtä. Muistamme, että tuolloin oli tiukka säännöstelyn aika ja monia tarvikkeita ei ollut saatavissa. Talkoohengellä oli huomattava osansa tuon ajan juhlien valmistamisissa. Juhlat onnistuivat erinomaisen hienosti. Juhlavieraita oli 600 ja lehdetkin selostivat Maamiesseuran toimintaa.

Liedon Maatalousnaiset kantoivat juhlien järjestämisen päävastuun, kun ajatellamme 600 vieraan vieraanvaraista kestitsemistä. Emäntien oma järjestäytyminen maatalousseurajärjestössä oli alkanut jo v. 1902, kun Jämsässä oli perustettu maatalousnaisten osasto. Pitkään oli , varsinkin Karjalan edustajilla se tarkoitus, että naisjärjestönä olisi Martta-liitto. Vuonna 1916 oli maanviljelysseurojen edustajakokouksessa keskustelu ja alustus naisten järjestäytymisestä . Etelä-Pohjanmaan liiton sihteeri Antti Hannula esitti, että maalaisnaisten osallistumista maamiesseuratyöhön oli kaikin tavoin edistettävä. Naisia ei pitänyt päästää erllisiin järjestöihin! Edustajakokous hyväksyi tämän päämäärän. Se esitti maanviljelys- ja talousseuroille, että nämä ryhtyisivät " tarpeellisen herätystyön tekemiseen naisten keskuudessa" ja että maamiesseurat " järjestäisivät seuroissaan naisille itsenäisempää vaikutusalaa ja heille sopivaa toimintaa". Oli mielipiteitä myös, että maatalousnaiset järjestäytyisivät itsenäisiksi yhdistyksiksi. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, vaan organisoitiin toiminta osastomuotoisena seuroissa. Seuraavina vuosina naisten osuus jäsenistössä nousikin. Vuoden 1923 tilaston mukaan heitä oli 15985 eli 24.4 % koko jäsenkunnasta. Liedossa kesti 1940- luvulle asti, ennekuin Maatalousnaisten osasto perustettiin, mutta jäseniksi tuli kohta 140 emäntää. Ensimmäinen puheenjohtaja oli rouva Saida Nautela ja johtokuntaan tulivat emäntä Elsa Jaakkola, emäntä Fanni Säteri, agronomi Helmi Nurmi, emäntä Linda Kreula, emäntä Saara Tupala, emäntä Salli Mäki ja emäntä Paula Jonkari. Osastoja perustettiin kolme: keskipitäjän, Yliskulman ja Rauhakylän seudun maatalousnaisten osastot. Toiminta oli luonnollisesti suuntautunut kotitaloudelliseen

neuvontaan. Pian otettiin esille myös puutarhaneuvojan saaminen Lietoon. Tilaisuuksien tarjoilun ja viihtyvyyden hoito otettiin emäntien taholta luontaisena tehtävänä ohjelmaan.

MAAMIESSEURANTALO:

Marraskuun 3. p:nä 1944 sai Liedon Maamiesseura lahjana Liedon Suojeluskunnilta nykyisen seuratalonsa. Väli rauhan ehtoina oli Neuvostoliiton taholta saneltu määräys, että Suomen Suojeluskunnat ja Lotta Svärd-järjestö oli lakkautettava. Ellei lahjoitusta olisi tehty valtio olisi takavarikoinut talon. Lotat lahjoittivat mm. seuratalon pianon, jonka Seura myöhemmin on antanut Kirkonkulman vanhan koulun käyttöön ja sittemmin Parmalle. Seuratalo on Suojeluskunnan rakentama ja se valmistui vuonna 1932. Rakennus on tehty vankasta hirrestä. Puutavara on tullutkin lahjoituksin ja paljon oli talkootyötä rakentamisessa. Taloon tehtiin kaarevakattoinen tilava juhlasali näyttämöineen ja lattia tehtiin erityisen vahvasti tihein tukiniskaparruin. Tiedettiin, että suuren joukon polkkatanssi koettelee lattian kestävyyttä. Taloon rakennettiin myös vahtimestarin asunto, vaatteiden säilytystilat, keittiö ja aputiloja. Lounaista seinää hallitsi pitkä avokuisti, minkä kautta sisälletulo tapahtui.

Talo näyttää antaneen paljon huolta ja työtä Maamiesseuralle. Sen hoito ja talous ovat varsinkin 1950-luvulla huolettaneet johtokuntaa miltei joka kokouksessa. Huolta aiheutti myös urheilukenttä, jonka vuokralle anto oli välttämätön toimenpide. Seuratalon vuokraaminen Liedon Parmalle ei tuonut ratkaisua pulmiin, sillä ennen pitkää ilmoitti Parma vuokraamisen ja talon hoitamisen liian raskaaksi sen taloudelle. Eri keinoin, joista merkittävin oli Manttaalikunnan tuki, tultiin toimeen. 1960-luvulle tultaessa oli kuitenkin talon peruskorjaus aivan välttämätön. Päätös laajennus- ja korjaustyöstä tehtiin vuonna 1962, toteutus siirtyi vuoteen 1964.

Korjauksen ja laajennuksen suunnittelijaksi pyydettiin rakennusmestari Arvo Oksanen ja teknisten uudistusten Ins.tsto Åke Jokela. Suunnitelmia korjattiin ja jonkin verran supistettiin, mutta investointi muodostui sittenkin vaativaksi taloudellisesti, sillä edellisten vuosien korjaukset ja uudistukset kuten ulkolaudoitus, talon maalaus ja salin parkettilattian laitto olivat osin vielä velalla toteutettuja. Suunnitelmille saatiin rakennuslupa v:n 1964 alussa. Alunperin oli kustannusarvio 74500:- mk, mutta kasvoi 114000:- mk:aan.

Samanaikaisesti Seuran suunnitelmien aikaan Liedon kunta suunnitteli uuden peruskoulun rakentamista. Eräänä ja parhaimpana sijoittamispaikkana pidettiin Maamiesseuran omistamia alueita Maamiesseuratalon ja urheilukentän koillispuolella. Alue oli n. 2.5 ha metsää. Neuvotteluja venytti poliittiset venkoilut, mutta lopulta kunta ilmoitti maksavansa neliöltä 80 penniä. Kun Seuran johtokunta mietti, voiko näin halpaa tarjouta hyväksyä, tuli mielipiteeksi kuitenkin se, että lietolaisina olemme rakentamisen

kannalla suunnitellulle alueelle. Aarno Rantasen mielipiteeseen: lahjaksi olemme saaneet, lahjaksi voimme antaa, saatettiin yhtyä koko johtokunnassakin. Luovutettu alue oli pinta-alaltaan 2.91 ha ja seuralle jäävä alue oli 4.26 ha.

Laajennuksen myötä tuli seuratalon pinta-alaksi 625 neliömetriä, varsinaisen seuratalo-osan 518, vahtimestarin asunnon 65 ja kellaritiloihin rakennettavan urheilijoiden suihku- ja varastotilojen 42 neliömetriä.

Investoinnin rahoituksesta pääosa täytyi kattaa pankkilainoilla, jotka Säästöpankki ja osuuskassat antoivat. Osa katettiin kunnalle myydyn alueen esisuorituksella. Kuten aikaisemminkin oli tehty, pyydettiin jäsenkunnalta tukkeja. Keräys tuottikin 544 komeata tukkia, mitkä sahattiin seuratalon pihalla. Tukkien keräyksen rinnalla saatiin myös rahalahjoja. Suhteita teollisuuslaitoksiin ja liikkeisiin käytettiin hyväksi ja kerjättiin rahalahjoituksia hyvin tuloksin. Kiitokseksi laadittiin juhlasalin seinälle iso taulu lahjoittajista.

Pääurakoitsijaksi tuli Rakennusliike Arvo Hopeala Littoisista, putkistourakan sai Paimion Vesi ja Lämpö sekä sähkötöiden urakan Sähkö-Lähteenmäki. Työt sujuivat hyvin ja rakennus valmistui sovitussa ajassa. Kun vanhaa rakennusta korjataan, tulee vääjäämättä yllätyksiä ja lisätyö tarpeita. Näin kävi tässäkin. Kun lisärahoitusta tarvittiin antoivat pankit sen auliisti. Näiden lainojen vakuudeksi ei enää haettu kiinnityksiä, vaan johtokunnan jäsenet tulivat niiden takaaajiksi.

Rakentamisen vuonna johtokunta kokoontui kahteentoista varsinaiseen kokoukseen, ryhmäkokouksia ei ole pöytäkirjattu. Kunnioituksella on hyvä todeta, että kaikki johtokunnan miehet työskentelivät kuin olisivat itselleen olleet rakennuttamassa ja rakentamassa. Seuran jäsenkunta oli vuonna 1964 saatu kampanjoin nousemaan merkittävästi. 370 jäsenestä oli miehiä 317 ja maatalousnaisosastojen jäsenluku oli 53. Jäsenkunnan tuki oli merkittävä kannustin toimimiehille, kiinnostus talon ehostamiseksi ilmeni lukuisin käynnein työmaata katsomaan eikä väheksyviä äänenpainoja ollut.

Seuratalon tupaantulijaiset vietettiin lokakuun 30. p:nä 1964. Juhlaväkeä oli saapunut salin täydeltä. Juhlapuheen piti maatalousministeri Mauno Jussila, joka puheessaan muisteli aikaa 30-luvun alkupuolella, jolloin hän vasta-alkavana neuvojana työskenteli Liedossa maamiesseuran ja pienviljelijäyhdistysten sekä maataluskerhon neuvojana. Hän kertoi saaneensa hyvän vastaanoton ja kestäviä ystävyyssuhteita koko elämän ajaksi.

Uudistetun seuratalon menestyminen juhla- ja tanssitilaisuuksien tilana oli useita vuosia varsin hyvä. Velkaisuuden vuoksi Maamiesseura hoiti tanssiaisista huomattavan osan. Tuottoja tarvittiin ja johtokunnan jäsenet, maatalousnaiset sekä monet seuran ystävät työskentelivät keittiössä, lippujen myynnissä, ovimiehinä ja järjestysmiehinä. Nuoret tulivat mielellään mukaan, kun saivat työn lomassa välillä päästä tanssimaan. Talkoohenki tuli tuolloin parhaimmalla tavalla todeksi.

Auraan ja Tarvasjoelle rakennetut, uudet ja tiloiltaan varsin mittavat seuratalot veivät kuitenkin Maamiesseuran talolta nuorten suosion. Tilanne oli muodostumassa vaikeaksi, sillä velkojakin oli vielä lähes 50000 markkaa. Liedon kunta oli peruskouluun siirtymisen kokeilukunta. Yläasteen tiloja ei vielä ollut ja kunta vuokrasi seuratalon kouluksi lukuvuodeksi 1967 - 68. Talon kahvila ja sali jaettiin väliaikaisilla seinillä 4:ksi luokaksi. Tämän jälkeen eli v. 1969 talo vuokrattiin Mekval Oy:lle, tekstiilituotteita valmistaneelle yhtiölle, sittemmin vuokrasopimus siirrettiin Trinet Oy:lle, jolla Littoisten entisen verkatehtaan tiloissa jo toimi suurehko vaatetehdas. 1. 5. 1978 lähtien on seuratalo vuokrattuna Liedon kunnalle koulutiloiksi.

MAAMIESSEURA KEHITTYVÄN JA KONEISTUVAN MAATALOUDEN KUMPPANINA.

Neuvojan toimen perustamista pohdittiin oikeastaan jokaisena 50-luvun vuonna. Yhteisneuvotteluja oli pienviljelijä yhdistysten kanssa ja sekä kunnan että manttaalikunnan taloudellisesta avusta oli yhteydenpitoa. Vuodesta 1950 pankinjohtaja Matti Herrasen jälkeen toimi puheenjohtajana maanviljelijä Eero Saari. Sihteeriksi valittiin maanviljelijä Paavo Heininen. Nämä miehet yrittivät sitkeästi neuvotellen saada neuvojakysymyksen myönteiseen ratkaisuun, mutta esim. kunnan mukaantulo kävi tyystin mahdottomaksi vasemmiston jyrkän kielteisen kannan vuoksi. Neuvojakysymys ratkesi vasta paljon myöhemmin Maatalouskeskuksen alueneuvojaorganisaation avulla.

Kilpailut kuuluivat edelleen jokavuotisiin toteutettaviin. Vähitellen kilpakynnot muuttuivat traktorikyntökilpailuiksi ja edelleen aurojen siipiluvun perusteella eri ryhmiä. Kääntöaurojen ryhmäkin tuli aikanaan mukaan yhtenä ja nykyisin jo vallitsevana kilpailuryhmänä. Ei hevostaloutakaan unohdettu, vaan Seuran hevososasto toimi raviharrastajien ja hevosasiantuntijoiden hoidossa, lähinnä Säterin isäntien Elis ja Jaakko Säterin vankalla taidolla livari Kivilän, Arthur Rosenqvistin ja Aarno Rantasen rinnalla. Kerran saatiin tunnettuutta jopa Suomen Kuvalehden palstoilla. Lehti veisteli, että Liedossa jopa hevoset ovat seuratoiminnan jäseninä, kun maamiesseuralla on naisosastojensa lisäksi hevososasto. Asiallisesta toiminnasta kehoja vimistelyä. Retkeilyt kuuluivat ohjelmaan ja jopa pitempienkin matkojen suorittamiseen oli intoa. Kasvinsuojelun ja rikkaruohojen torjunnan kursseja järjestettiin. Uusien kasvien kuten rypsin viljelytekniikka oli esillä. Mallasohran viljelyalat laajenivat sitä mukaa, kun maataloustuottajien Vehnä Oy sai mallasamonsa valmiiksi ja pääsi mallasmarkkinoille, onnistuen taistelussa kotimaisen mallasohran kilpailussa ulkomaisen kanssa vuosien sitkeän työn ja kehittämisohjelmien avulla kotimaisen voitoksi.

Seuran 50-vuotisjuhlat pidettiin itsenäisyyspäivänä 1951. Juhlalla oli hyvä

yleisömenestys. Juhlapuheen piti LSO:n toimitusjohtaja Einari Karvetti, joka myös 1963 pidettyyn 60-vuotisjuhlaan saatiin juhlapuhujaksi. Tämä juhla onnistui edellisen tavoin erittäin hyvin ja juhluvieraita oli salin täydeltä.

Vuonna 1960 seurasi Eero Saarta puheenjohtajana agrologi Sakari Satopää. Kun seuratalon suuri investointi oli tulossa, halusi hän toimia sihteerinä ja luovuttaa puheenjohtajan tehtävät tämän kirjoittajalle. Näin hänen tahtonsa toteutuikin. Meidän yhteistyömme oli sujunut erinomaisen hyvin ja jatkui hyvän ystävyyden siivittämänä edelleen. Sakari Satopää oli vilkas ja seurallinen mies. Hänen tarmokkutensa ja ahkeruutensa seurankin toimissa oli esimerkillistä. Taloudellisesti taitavana hän huolellisesti valmisti esiin otettavat toiminnot. Oli seuralle suuri menetys, kun Sakari Satopää miehuuden parhaassa keskipäivässä 1. 12. 1969 kuoli.

Sakari Satopää kiinnitti huomionsa nuorten saamiseen maamiesseuran toimintaan mukaan jo varhaisessa vaiheessa. Ajatuksena oli, että nuoret voisivat keskenään kokoontua pohtimaan maatalouden niin teknisiä kuin talouteenkin liittyviä kysymyksiä. Oli myös tarkoituksena, että heille tulevaan neuvontaan liitettäisiin maanviljelijöiden yhteistyön merkitystä ja perehtymistä kokousasioihin. Nuorten osallistumista retkeilyihin pidettiin johtokunnassa myös sangen suositeltavana. Ensin oli puhetta nuorisokerhosta. Kun kerho sitten syntyi, tuli nimeksi Nuorten isäntien kerho. Muualla näitä kerhoja perustettiin vähän myöhemmin ja niistä maataloustuottajayhdistysten alaisia. Liedossakin tätä siirtoa esitettiin, mutta nuoret olivat jo kotiutuneet toimimaan maamiesseuran kerhona; yhteistyötä tuottajayhdistyksen kanssa lisättiin, mikä olikin luonnollista edunvalvonta-asioiden tullessa näin nuorten tiedoksi ja asiantuntevasti.

Toimintaan tuli yhteisten maamiesiltojen vietto Maataloustuottaja- ja Metsänhoitoyhdistyksen kanssa, esillä mm. maatalouden verouudistus pinta-alan perustuvasta verotuksesta kirjanpitoon pohjautuvaan verotukseen. Kursseja pidettiin useita, sillä päämääränä oli, että viljelijät itse tekisivät kirjanpitonsa. Tähän liittyi myös talous- ja viljelysuunnittelun tehostaminen.

Perinteisten kasvisuojelu- ja rikkaruohontorjuntakurssien lisäksi tulivat hitsauskurssit ohjelmaan. Kun emäntien kohdalla ruvettiin suorittamaan taitomerkkejä, tulivat myös naiset traktorajakursseille mukaan. Aluksi oli konekonsulentilla oikeus kokeiden pitämiseen, myöhemmin se siirtyi virkamiehille.

Jäsenmäärä lisääntyi 60-luvulla ennätysmäisesti, ehkä vuonna 1968 oli määrä suurimmillaan. Jäseniä oli tuolloin 585. Jäsenmaksu oli 1:50 mk. Kun se oli varsin pieni ja pankkisiirtolomakkeiden lähetyskin maksoi, yhdistettiin kahden vuoden maksut yhteen. Jäsenyyteen liittyi etuja. Kun kesäretkiä joka vuosi tehtiin ja seuran talous kehittyi suotuisasti, suunniteltiin retket niin, että seura saattoi tarjota osallistujille lounaat ja kahvit. Usein on ollut myös uinnin ja saunomisen mahdollisuudet.

Taidossa talonpito-kilpailut yhdistettiin kesäretkeen. Muut seurat saattoivat vain hämmästellä, miten runsas osanotto Liedossa saavutettiin. Eräänäkin vuonna oli 73 kilpailijaa. Maamiesseura saikin jo vuonna 1965 toimintakilpailun ensimmäisen palkinnon suurten yhdistysten sarjassa. Samanlainen esimerkillinen toiminta on jatkunut seuraavilla kymmenlukuilla.

MAATALOUDEN NEUVONTAJÄRJESTÖJEN YHDISTÄMINEN

Valtioneuvosto asetti vuonna 1952 maatalousjärjestökomitean. Tarkoituksena oli valtion apua saavien järjestöjen työn tehostaminen ja valtion varojen säästäminen. Komitean esitys olisi luonut uuden, puolivirastomaisen organisaation. Pitkäksi aikaa riitti neuvottelua tuloksetta. Uudelleen asia tuli esille Rafael Paasion hallituksessa vuonna 1966. Selvitettiin mm. mitkä olivat valtion apujen osuudet kunkin järjestön tuloista. Tulos oli hämmästyttävä:

Pienviljelijäin Keskusliitto	83.2 %
Pienviljelijäin Liitto (vas.)	80.0 "
Suomen Pienvilj. Liitto (sos.dem.)	86.8 "
Ruotsinkiel. neuvonta järj.	48.8 "
Maatalousseurajärjestö	41.3 "

Komitean työtä jatkamaan asetettiin ylijohtaja Eino Lähdeojan (puheenjohtajana) Maatalousneuvonnan tarkistustoimikunta. Mauno Koiviston hallitus kiirehti asiaa ja asetti uhkavaatimuksena järjestöjen keskinäisille neuvotteluille valtionapujen mahdollisen pienennyksen elleivät neuvottelut johda tulokseen. Oli sellainenkin vaihtoehto esillä, että neuvonta olisi siirtynyt kokonaan valtion virkamiesjohtoiseksi esim. maatalouspiireihin. Tämä kauhistutti neuvonta-aktiiveja, sillä silloin ei olisi ollut tilaa maatalouden harjoittajien omalle, itsenäiselle neuvontaorganisaatiolle, neuvonnan ohjelmat olisivat tulleet valtiotavallalta. Näin oli tapahtunut Ruotsissa ja talousseurat olivat jääneet tyhjän päälle. Neuvontaa harjoitettiin vain niissä muodoissa, jotka maatalousministeriössä Tukholmassa oli vuosibudjetteihin hyväksytty.

Järjestöjen neuvottelijat pääsivät sopimukseen ja uusi organisaatio vahvistettiin. Keskusjärjestönä tuli toimimaan Maatalouskeskusten Liitto, johon liittyivät alueelliset maatalouskeskukset jäseniksi sekä neuvonnan erikoisliitot Hevostalouden Keskusliitto Kylvösiemenliitto, Lampaanjalostusyhdistys, Mehiläishoitajain Keskusliitto, Paliskuntain yhdistys, Puutarhaliitto, Suomen Sianjalostusyhdistys, Siipikarjanhoitajain Liitto, Suomen Ayrshireyhdistys, Suomen Kalastusyhdistys, Suomen Karjanjalostusyhdistys, Suomen Turkiseläinkasvattajain Liitto, Työtehoseura ja Suoviljelysyhdistys. Jäseniä yhteensä n. 450000. Maatalouskeskusten Liiton edustajakokous oli sääntöjen mukaan joka kolmas vuosi. Valtuuskuntaan valittiin 30 jäsentä suhteellisesti, kuitenkin niin, että kustakin jäsen-

yhdistyksestä tuli valita 2 jäsentä (minimisääntö v:sta 1978). Erikoisyhdistysten osuus oli 6 paikkaa. Valtuuskunnan jäsenistä tuli vähintään neljän olla naisia. Näin tarkasti oli sovittu ja, ihme kyllä, systeemi toimi. Maatalouskeskuksia oli 15, mutta myöhemmin 16. Kuntakohtaisiksi tulivat maatalousseurat, joiden jäseninä kunnan alueella toimivat maamiesseurat, pienviljelijäyhdistykset ja pienviljelijäosastot. Hallintopaikat jakautuivat jäsenluvun mukaan, joksi alussa määritettiin vuoden 1968 luvut. Minimisääntö oli tässäkin voimassa, niin että jokaisella olisi hallinnossa ainakin yksi paikka.

Kun Liedon Maatalousseura perustettiin, olivat Liedon eri yhdistysten jäsenmäärät seuraavat. Maamiesseura 579 jäsentä, 6 pienviljelijäyhdistystä 500 jäsentä, Suomen Pienviljelijäin osasto 29 jäsentä ja Pienviljelijäin Liiton osasto 108 jäsentä. Maatalousseura oli siis kuntakohtainen keskusseura, sillä ei siis ollut henkilöjäseniä ollenkaan. Oli välttytty siltä, että neuvonnasta olisi tullut virkamiesten hallinnoima. Se saattoi edelleen toimia viljelijöiden ehdoilla ja hallinnoimana.

Tällä organisaatiolla on toimittu, kuitenkin niin että valtuuskunta Keskusliitossa on lakkautettu ja Maatalouskeskukset ovat tehtävien laajennuttua Maaseutukeskuksia ja Liitto on Maaseutukeskusten Liitto. Työnjaosta Keskusliiton ja erikoisyhdistysten välillä on pyritty tarkoin sopimaan, ettei siinä tulisi kärhämiä.

Voi olla, että tämän lukija kummastelee neuvonnan organisaation näinkin tarkkaa selostamista tässä yhteydessä. Olisiko kuitenkin hyödyllistä tietää, että Liedon Maamiesseurassa on tämän kirjoittaja saanut hyvää, käyttökelpoista tietoa perustaksi, kun toimin Maatalouskeskusten Liiton johtokunnan puheenjohtajana vv. 1979 - 1987 ja valtuuskunnan puheenjohtajana vv. 1988- 1991. Ilman Liedon Maamiesseurassa toimimisen vuosia en sille paikalle olisi voinut neuvonnan keskusorganisaation johtoon tulla. Läheisen, oman seuran toimintoihin perustuvan tietouden saanti on edellytys mahdollisuuteen maakunnallisten ja valtakunnallisten luottamustehtävien hoitoon ryhtymisessä.

PERINTEISEN JOUKKONEUVONNAN RINNALLE TILAKOHTAINEN NEUVONTA. AKTIIVIVILJELIJÖIDEN MÄÄRÄN PIENENEMINEN, LYPSEY- KARJOJEN HOIDOSTA SIKA- JA KANATALOUTEEN.

Maatalouden voimakas kehittyminen, erikoisviljelyn lisääntyminen, investointien taloudellisuuden tutkiminen, sukupolven vaihdokset ja kannattavuuden tutkiminen olivat tekijöitä, jotka lisääntyvästi vaativat tilakohtaista neuvontaa. Viljelijöiden ammattikoulutus lisäsi ammattitaitoa ja uusien menetelmien ennakoluulotonta käyttöönottoa. Väite, että maamiehet olisivat vanhoillisia jouti romukoppaan. Maatilan pinta-alan lisääminen joko ostojen tai vuokraamisten kautta, koneistuksella ihmistyön korvaaminen ja kotieläinten hoidossa erkoistuminen suurempien karjastojen erityisesti sikojen pitoon edellyttivät

kiinteää yhteistyötä ja vankkaa taitoa kuin myös erikoistumista neuvonnan henkilöstöltä. Kun oli onnistuttu neuvontajärjestön uudistuksessa säilyttämään itsenäisyys, saatettiin neuvontatyö tehdä maanviljelijöiden ehdoilla. Tuli kyllä muistaa valtioavun merkitys järjestön talouden perustavaa laatua olevana resurssina. Ei pitänyt johdattaa viljelijöitä sellaiseen tuotannon lisäämiseen, mitä valtiovalta tukemistoiminnassaan olisi tuominut.

Maamiesseura täytti v. 1971 70 vuotta. Juhla pidettiin 15. 11. Peruskoulun salissa. Juhlaleisöä oli 330 henkilöä ja juhlapuheen piti Varsinais-Suomen Maatalouskeskuksen puheenjohtaja Mauno Jussila. Juhlassa jaettiin Keskusliiton myöntämät ansiomerkit yhteensä 24 kappaletta. Tämä tahdottiin antaa kunnianosoituksena ja kiitoksena uskollisesta palvelusta Seuran ja sen osastojen työssä. Ansiomerkin saajat olivat:

Maatalousnaiset I: Sirkka Malmi, Esteri Mattila, Paula Jonkari ja Terttu Isotalo, Maatalousnaiset II: Anni Penttilä, Kirsti Terävä, Laura Kapanen ja Lempi Sariola, Yliskulman Maatalousnaiset: Elli Pakula, Sirkka Saarinen, Eeva Rauvola, Pirkko Satopää, Hilikka Uusitalo, Hilikka Laine, Milka Laajamäki, Kaija Rauvola, Meeri Aho ja Rauha Valonen, Maamiesseura: Paavo Heininen, Eero Saari, Erkki Aho, Pertti Pakula, Seppo Alilontinen ja Jorma Rauli.

V.1973 tuli Paavo Heininen puheenjohtajaksi, varapj:ksi Pertti Pakula ja sihteeriksi konttorinjohtaja Risto Laakio. Ohjelmassa oli edelleen verotusneuvontaa, koneiden huoltoasioita, mitä kylvän tilaisuudet ja kilpailut. Taidossa talonpito kilpailut olivat kesäretkien yhteydessä ja osanotto oli edelleen hyvin runsasta. Kesäretkillä oli suuri merkitys myös siksi, että Liedon eri kulmakuntien väki tutustui toisiinsa entistä paremmin vapaan seuranpidon myötä.

Kansaneläkelaitos suoritti vuonna 1974 maanviljelijöiden terveystutkimuksen. Liedon Maatalousseura sai otannassa oikeuden lähettää tutkimukseen 30 viljelijää, heistä Maamiesseura sai mandaattinsa mukaisesti oikeuden 12 viljelijän osallistumiseen. Tutkimuksen tuloksia kuntakohtaisina ei saatu. Kuntasuunnitelmat tulvat 70-luvulla ohjelmaan ja Liedon kunta ryhtyi myös tähän. Maatalouden kehittämissuunnitelman neuvottelukuntaan Maamiesseurasta osallistuivat Paavo Heininen, Seppo Alilontinen ja Kauko Mattila sekä nuoreten edustajana Helge Johansson. Vuonna 1974 sai Maamiesseura maksettua kaikki velkansa pois. Kun aikaisemmin oli jo ajateltu stipendirahaston perustamista, voitiin nyt siihenkin ryhtyä. Säännöt laadittiin toimikunnaasa, jonka muodostivat Toivo Haapakoski, Jaakko Säteri, Marja Heininen, Paavo Heininen ja sihteeri Eero Tervakangas. Maamiesseuralla on aina ollut toiminnassaan viljelijäperheiden nuorten asiat. Seuran toimesta on saatu Maatalouskerho, perustettu nuorten isäntien kerho, nyt oli tullut mahdollisuus kannustusstipendien antoon lietolaisille maataloutta opiskeleville nuorille. Toimikunnan suosituksen perusteella Seura päätti, että vuosittain jaettavaan stpendiin ovat oikeutettuja opiskelijat seuraavissa

oppilaitoksissa: maataloudellinen koulu tai opisto, Helsingin Yliopiston maatalous-metsätiet. tiedekunnan maatalousopinnot, Eläinlääketieteellinen Korkeakoulu, emäntäkoulu, kotitalouden opisto, Helsingin Yliopiston kotitaloudelliset tai ravintotieteelliset opinnot ja ulkomailla vastaavat opinnot. Ensimmäisessä stipendien jaossa sai 18 lietolaisnuorta, kukin 300:- mk:n stipendin. Jaettava summa oli 5400:- mk.

Tultaessa 1980-luvulle oli jäsenkunnassa 436 henkilöä, pääseurassa 240 miestä ja 19 naista sekä maatalousnaisten osasto I:ssä 90, II:ssä 28 ja Yliskulman osastossa 26 naista, Nuorten isäntien kerhossa oli 58 nuorta.

Vuonna 1980 puheenjohtaja vaihtui. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Pertti Pakula, varapuheenjohtajaksi Pertti Alikirri. Johtokunnan muut jäsenet olivat Seppo Alilonttinen, Paavo Heininen, Olli Eskola, Kauko Mattila, Matti Sorvola, Antti Tuomola ja Risto Äyräs. Sihteerinä jatkoi Osuuspankin Yliskulman konttorin johtaja Eero Tervakangas.

Seuran 80-vuotisen toiminnan juhlaa vietettiin 15. 11. 1981 Peruskoulun yläasteen salissa. Juhlavieraita oli salin täydeltä. Niinkuin perinne oli, olivat maatalousnaiset jälleen hoitamassa kestitsemiset. Juhlapuhujana oli Maatalouskeskusten Liiton johtokunnan puheenjohtaja, seuran oma mies Toivo Haapakoski. Uskollisesti työtään suorittaneita kiitettiin Keskusten Liiton merkeillä: kultaisten järjestömerkin saivat Paavo Heininen, Pertti Pakula, Seppo Alilonttinen, Toivo Haapakoski ja Hilikka Uusitalo, hopeisen merkin Kirsti Arvonen, Linda Tiittanen, Raili Rantala, Kerttu Korsimo, Ella Sorvola, Antti Tuomola, Matti Sorvola, Kauko Mattila, Risro Äyräs, Pertti Alikirri ja Taisto Laurikainen. Pitkäaikaisissa maatilojen palvelutehtävissä uskollisesti toimineita muistettiin ansiomerkeillä: traktorin kuljettaja Armas Helenius, autoilija Vilho Posio, autoilija Timo Knaapi, autoilija Pentti Vuorinen ja traktoriurakoitsija Martti Laaksonen.

Juhlavuonna muistettiin myös 4H-kerhoa rahalahjalla ja Urheiluseura Parmaa lietolaisten perheiden keskuudessa tehdystä työstä liikunnan ja urheilun hyväksi. Opintostipendejä jaettiin 15:lle opiskelijalle.

Maakunnallisiin taidossa talonpito-kilpailuihin otettiin vuosittain osaa ja hyvillä sijoittumisilla. V:n 1984 maakunnanmestari naisten sarjassa oli Pirkko Satopää Maatalouskeskuksen kyntökilpailuihin osallistuttiin, nuorten sarjan maakunnan mestari oli Jari Takatalo. Maataloustuottajain kanssa pidettiin joka vuonna sadonkorjuun kiitosjuhlat. Vuonna 1983 oli elonkorjuun juhlaan saatu MTK:n puheenjohtaja Heikki Haavisto juhlapuhujaksi. Metsäasioitakin pohdittiin. Tilaisuudessa selvitti Jorma Hanski Liedon veroluokituksen uudistusta ja metsän verotuksen muutosta. Juha Routamaan esitys kosketteli Liedon maatilojen metsätaloutta ja korosti sen merkitystä osana maatilojen taloutta.

Puheenjohtajan vaihdos tapahtui vuonna 1985, jolloin puheenjohtajan tehtävät tulivat Seppo Alilonttisen harteille, varapuheenjohtajana jatkoi Pertti Alikirri. Eero Tervakankaan

siirryttyä Liedosta Lokalahden Osuuspankin toimitusjohtajaksi saatiin uudeksi sihteerirahastonhoitajaksi piiriagrologi Heikki Knuutila.

Maatalousnaisten virkeä toiminta toi osastoihin uusia jäseniä ilahduttavasti. Vuoden 1990 jäsenmäärä oli yhteensä 485, mistä pääseuran jäseniä oli 210, maatalousnaisten osastojen 190 ja nuorten 85. Osastojen ja nuorten edustajat ovat uskollisesti osallistuneet johtokunnan kokouksiin; on ollut viisasta seuran taholta kutsua naisten ja nuorten edustajat johtokunnan työskentelyyn mukaan. V:n 1990 aikana ovat osastojen edustajina olleet Anja Tupala, Airi Kapanen ja Paula Kaivonen sekä nuorten Pekka Alikirri.

Seuraavana vuonna ovat Maamiesseuran edustajat yhdessä maataloustuottajayhdistyksen kanssa käyneet eduskunnassa esittämässä maatalousväen huolestumisen ja mietteet. Olihan tulossa suuret muutokset Suomen maaatalouden kohdalla EU-yhdentymisneuvottelujen alkaessa. Tapaamista edustajien kanssa on pidetty oikeana ja onnistuneena.

Kun jatkosodan alkamisesta v. 1991 oli kulunut 40 vuotta paljastettiin Maamiesseuran talon seinään kiinnitetty muistolaatta muistettavaksi myös, että talo on rakennettu Liedon Suojeluskunnan toimesta ja saatu lahjoituksena.

Johtokunnan puheenjohtajana vuonna 1991 jatkoi Seppo Alilonttinen, varapuheenjohtana toimi Matti Sorvola, josta seuraavana vuonna tuli puheenjohtaja. Johtokunnan jäsenet olivat Pertti Pakula, Kari Mattila, Taisto Lähteenoja, Pertti Alikirri, Timo Laaksonen, Olli Eskola ja Pertti Kapanen. 90-vuotisjuhla 27. 10. -91 oli samalla sadonkorjuujuhla. Sen yhteydessä oli mielenkiintoinen näyttely lietolaisten maatilojen pääärakennuksista valokuvina ja joistakin myös maalauksina sekä vanhoista kunniakirjoista. Esitettiin toivomus useiden henkilöiden taholta, että tällainen kulttuuriteko olisi uudistettava joskus jopa laajempaan näyttelyynä. Juhlan yleisösuosio oli erittäin hyvä. Onnittelumuistamiset oli pyydetty ohjaamaan stipendirahaston hyväksi ja tulos oli rohkaisevan hyvä, 4300: mk. Juhlassa jaettiin kultaiset järjestömerkit seuraaville: Anja Tupala, Seppo Alilonttinen ja Pertti Alikirri sekä hopeiset: Mirja Junnila, Liisa Sipilä, Henna Raininko, Aila Saarinen, Riitta Raiko, Rauni Saarinen, Paula Koivuniemi, Liisa Vähätalo, Helvi Laaksoen, Airi Kapanen ja Olli Eskola. Ansiomerkin sai Ville Mäki. Juhlapuheen piti Maatalouskeskusten Liiton puheenjohtaja Toivo Haapakoski.

EU:iin liittymisen myötä muuttui maatalouden tilanne taloudellisessa mielessä ratkaisevasti. Tuotteiden takuuhintaneuvottelut jäivät historiaan, sillä hinnat muodostuivat tästä lähtien maailman markkinoiden pohjalta. Tukitoimenpiteet tulivat maatilojen peltalojen ja kotieläinten perusteella. Osin tulevat tuet EU:lta osin valtiolta. Kontrollointi vei vallan uuteen byrokraatiaan, kartat uusittiin, peltolohkot mitattiin neliön tarkkuudella ja kaiken lisäksi ilmoitettiin, että virkamiehet eivät saaneet neuvoa tai opastaa viljelijöitä. Koko 90-luvun on maamiesseuran toimesta pidetty karttojen selvittelypäiviä ja kursseja

yhdessä maataloustuottajayhdistyksen kanssa. Osanottajia oli esim v.1997 78 kurssilaista. Farma- maaseutokeskuksen kursseilla haettiin vielä lisävalaistusta monesti vaikeisiin ongelmiin. Erityisiin kehittämisohjelmiin mentiin myös mukaan esim. Pomo-ohjelmaan: Maaseutu tutuksi kuluttajalle.

Metsäpolkukilpailut olivat suosittuja samoin taitokilpailut. Kursseista voidaan vielä mainita kasvinsuojeluaiheiset tilaisuudet sekä ruiskujen testaukset. Kemiran asiantuntijoiden johdolla opiskeltiin ympäristötuen mukaisen lannoituksen asioita.

Stipendien hakijoiden määrä on pienentynyt johtuen maatalousoppilaitoksissa opiskelevien määrän vähentymisestä. Vuoden 1996 stipendiaatteja oli 10, heistä kukin sai 1200:- mk . Jaettu summa oli siis 12000:- mk.

2000-luvulle tultaessa ovat seuraa johtaneet: puheenjohtajana Matti Sorvola, vara-puheenjohtajana Taisto Lähteenoja ja johtokunnan jäseninä Pertti Pakula, Kari Mattila, Matti Koivuniemi, Pertti Alikirri, Juha Raininko, Hannu Raiko ja Timo Laaksonen, joka on ottanut myös sihteerin tehtävät hoitaakseen, rahastonhoitajana toimii uha Niemelä.

LIEDON MAAMIESSEURA TALOUDELLISENA JA SIVISTYKSELLISENÄ HERÄTTÄJÄNÄ

Liedon Maamiesseura on Liedon Nuorisoseuran kanssa kuntamme vanhinta järjestöperinnettä. Sadan vuoden aikana on Maamiesseura ollut usean yhdistyksen ja taloudellisen yrityksen perustajana ja tukijana. Yhdyssiteenä viljelijöiden, emäntien ja nuorten välillä on Seuralla ollut ja on suuri tehtävä yhteishengen luomisessa muutoin hajanaisessa ja kulmakuntaisessa kotikunnassamme.

Joustavasti on Seura uudistanut ohjelmiaan kehityksen ja tulevaisuusodotusten mukaan. Talonpoikainen varovaisuus uusien ideoiden pohdinnassa on johtanut viisaisiin ja käyttökelpoisiin päätöksiin. Henkisten näköalojen avartajana on Seuran toiminnalla ollut herätteiden antajana myös kulttuurinen tahtävä.

Liedon Maamiesseura on nyt viettäessään satavuotisen toimintansa juhlavuotta henkisesti virkeä, aloitteellinen, hyvillä taidoilla varustettu ja taloudellisesti vankalla pohjalla oleva yhdistys. Sen arvokkaalle työlle toivomme hyvää toteutumista tulevinakin vuosina.

LIEDON MAAMIESSEURA

PUHEENJOHTAJAT

Kaarle Setälä	1901 - 1905
John Lagerström	1906 - 1912
Kaarlo Knaapi	1913 - 1931
Elis Säteri	1932 - 1936
Matti Herranen	1937 - 1949
Eero Saari	1950 - 1960
Sakari Satopää	1961 - 1963
Toivo Haapakoski	1964 - 1972
Paavo Heininen	1973 - 1979
Pertti Pakula	1980 - 1984
Seppo Alilonttinen	1985 - 1991
Matti Sorvola	1992 -

SIHTEERIT

Kaarle Setälä	1901 - 1905
Ewert Wanhalinna	1913 - 1917
K. Mikkola	1918
Einari Tuomola	1924 - 1926
Toivo Lahtinen	1932 - 1936
Unto Ryökäs	1937 - 1949
Paavo Heininen	1950 - 1963
Sakari Satopää	1964 - 1969
Toivo Haapakoski	1970 - 1972
Risto Laakio	1973 - 1976
Eero Tervakangas	1977 - 1981
Heikki Knuutila	1982 - 1996
Timo Laaksonen	1997 -

KUNNIAPUHEENJOHTAJAT

Kaarlo Knaapi
Paavo Heininen

JOHTOKUNNAN JÄSENET

Kaarle Setälä	1901 - 1905	Kustaa Alirihko	1908 - 1923
Juho Alinikula	1901 - 1905	Konrad Sipilä	1910 - 1923
Juho Tuomola	1901 - 1907	Juho Veijula	1913 - 1916 ja 1925 - 1936
J. H. Wirtanen	1901 - 1907	Georg Nordling	1913 - 1926
Otto Pakula	1901 - 1909	Kaarlo Isotalo	1914 - 1917
Wilho Böhling-Tyni	1901 - 1902	Kaapo Setälä	1916 - 1923
John Lagerström	1902 - 1912	M. Rantanen	1917 - 1918
J. Uusitalo	1905 - 1914	Otto Posti	1924 - 1926
Juho Liukas	1905 - 1923	Kalle Toivonen	1924 - 1926
Evert Wanhalinna	1906 - 1923	Einari Tuomola	1924 - 1926
Kustaa Jonkari	1906 - 1915	Kalle Mikkola	1924 - 1926
Kaarlo Knaapi	1906 - 1958	Jalmari Luoma	1924 - 1936
Oskari Wiikka	1908 - 1923		